

GAZDASÁG ÉS POLITIKA

MUSSOLINI GYŐZÖTT

Mussolini győzött a harctéren és győz Genfben is. A harctéren győzött a fölényesebb technika, a repülőgépek, tankok, mérgezgázok „hatásos” összeműködése, Genfben győzött a széthúzás szelleme, aminek gyümölcsét ugyancsak Mussolini szedi le. A harctéri dicsőségre Olaszország aligha lehet büszke. Megbízható statisztikák tanúsítják, hogy az olaszok 13 alkalommal bombáztak vöröskereszt állomásokat, harmincszor nyílt városokat és ötször alkalmaztak mérgezgázokat. Mindezt tiltják a nemzetközi egyezmények, ám a fasiszta Olaszország fittyet hányt mindennek s a „civilizáció” győzelme érdekében megengedte magának ezt a „szabálytalanságot.” Hiszen, ha igaz a tétel, hogy Itália a civilizáció terjesztésének művét vállalta az abesszin háborúval, úgy nem kell túlságosan megütközni az olasz hadvezetés módjain: a cél szentesíti az eszközt. Csak éppen az a lényeges, hogy a csupa győzelem között a legérzékenyebb vereséget éppen a civilizáció szenvedte el. A mohó hatalmi törekvéseket kendőzni kell és a civilizáció tartotta a hátát. Ez a civilizáció, az imperializmus halálterjesztő és halálsejtő civilizációja nem adhat mást, mint ami a lényege. Hogy az olasz fasizmus „civilizációs” rémtettét világszerte ünnepelte a sajtó és az intellektuelek tekintélyes része, az se lepjen meg senki. Egy országot fosztanak ki, lakóit a legborzalmasabb technikai eszközökkel kiirtják, anyákat, gyermekeket gázbombákkal és mérgezgázokkal fojtanak meg; s ehhez tapsol a világ. Mert tapsolnak és tapsoltak sokan. Jegyezzük meg és el ne felejtjük.

Bizonyos civilizáció barbárságának ténye nem mai keletű, de a „civilizált” Róma vandalizmusa a „barbár” abesszinekkel szemben minden esetre csúcsteljesítmény.

Nyugodjunk bele, hogy a nyugati civilizáció „győzött”, s sajnos nem utóljára. Még egy néhány ilyen győzelem s akkor nem lesz többé kit legyőzni. A halálosztó civilizáció felemészti önmagát.

A valóság: győzött az olasz fasizmus. A legyőzöttek: Abesszinia, Genf és nem utolsó sorban maga a civilizáció is a fogalom tisztult, emberiségi értelmében.

Az aktákat még nem zárták le, de annyi ma is megállapítható, hogy Genf, a Népszövetség magatartása csődöt mondott. Ez volt az első kísérlet az emberiség történetében, hogy az államok sokasága összefogott a garázda békebontó megfélemezésére, hogy ezzel a kollektív cselekvéssel a jövőre is példát teremtsen. Ígéretes, lelkesítő kezdeményezés volt, de annál csufosabb és kiábrándítóbb bukása. Hol a hiba? A felelet egyszerű: senkise akarta — az U. S. S. R. kivételével — az olasz fasizmus akciójának radikális kudarcát. Anglia, amely az olasz-ellenes nemzetközi eljárást elindította és megszervezte, imperjalista érzülete mélyén maga se kívánta a döntő bukást, mert az olasz gyarmati háború kedvezőtlen kimenetelétől a maga hatalmi állásait is féltette. Igenis, Anglia hajlandó lett volna kezdettől fogva Olaszországot valami falattal megbékélni s csak attól félt, hogy ez Abessziniát a Tana-tóval együtt behabzsolja. Hoare nem a saját szakállára paktált le Lavallal. Baldwin kijelentette, hogy mögötte áll az egész angol kormány. Hogy Hoaret mégis elejtették, az csak porhintés volt a felzúduló közvélemény szemébe, amely a támadó Itália megbüntetését komolyan vette s nem volt hajlandó megjutalmaz-

ni a békebontót. As angol imperializmus hamleti szerepe — szankciók igenis, nem is — Eden lemondó sóhajában beteljesedett s Eden beismer-
te, hogy a népszövetségi eszme és annak első megvalósulási kísérlete ve-
reséget szenvedett Nem utolsó sorban annak az Angliának jóvoltából,
amely megtorpant és az olajzárlat döntő hatású szankciójának kimondá-
sát előadta. Anglia kívánta is Itália vereségét, de félt is tőle. Ez a két-
értelmű magatartás eleve megpecsételte a Népszövetségi akció sorsát.
Közben felrobbant a másik bomba, Németország megszállta a katoname-
ntes Rajna-sávot. Az akció Olaszország tudtával és egyetértésével tör-
tént, a két fasizmus egymás malmára hajtotta a vizet. A nemzetközi
helyzet példátlanul kiéleződött, valamennyi nyilt és lappangó ellentét fel-
színre tört s mi sem kedvezőbb a ragadozó imperializmusoknak, mint a
zavarosban halászni. És most bontakozott ki a maga teljességében a Né-
pszövetségi akció belső ellentmondása. Ahány imperialista hatalom, annyifé-
lé húz. Angliának, hogy az olaszok a Tana-tó közelébe jutottak, ismét
megmozdult lelkiismerete — azaz érdekeltsege — s újabb szankciókkal
fenyegetőzik. Ellenben Franciaország, amely minden áron vissza akarja
terelni Olaszországot a strésai frontba, hallani sem akar újabb szank-
ciókról, sőt a régiek feloldását is szívesen fogadná. Mindenki a maga ön-
ző, korlátolt érdekeltségét istápolja és senkinek se jut eszébe, hogy
nem lehet ugyanakkor keztyűs kézzel és vasököllel harcolni. Vagy-vagy.
Egyenlő eljárás Olaszország és Németország ellen; az értelmes, logikus
és meggyőző cselekedet. De szemethunyini Itáliának és ugyanakkor fe-
nyegetni Németországot — ahogyan ezt a francia politika teszi, s fordít-
va, fenyegetni Itáliát és szemethunyini a német imperializmusnak, aho-
gyan ezt Anglia teszi, ez öngyilkos nemzetközi politika. Ez a kétkula-
csos elvtelen magatartás az európai és a világpolitika rákfenéje, amely-
ért eddig is nagy árat fizettünk és a jövőben még nagyobb fizethetünk.
Ez a belső ellentmondás, egocentrizmus, széthúzás az egységes, követke-
zetes elvi magatartás helyett, tette lehetővé, hogy az olasz fasizmus a bé-
két diktálni lakarja nemcsak Abessziniának, de Genfnek is. Az események
ismeretesekek. Mussolini a négus hadseregének teljes lefegyverzését köve-
teli, a fegyverszünetnek és a béketárgyalásoknak egyidejű megindítását
és a békeszerződés megkötését Genf kizárásával, közvetlenül a két hábo-
rús fél között. Abesszínia ezt elhárította és a 13-as bizottság kénytelen
volt kijelenteni, hogy békeközvetítési eljárása meghiúsult. A 18-as bi-
zottságot — a szankciók tárgyában — pedig május 11.-re hívják össze
s addig — remélik — Mussolini csak végez-a négussal. A négus közben
apellál a humanizmusra és fejére olvassa a Népszövetségnek következet-
lenségeit és gyengeségeit. Semmi sem használ. A háború folyik tovább,
a civilizáció gépezete halálos biztonsággal funkcionál s május 11-ig még
sok bravurral gazdagíthatja hőstettei sorozatát. A „béke” előbb-utóbb
létrejön s a támadó fél a nagyhatalmak széthúzásának jóvoltából kiadós
zsákmányhoz fog jutni. A „civilizáció” győzött a barbár Abesszíniai fő-
lött; a polgári történetírás előre meghozta ítéletét. A mérleg: a népszö-
vetségi eszme, az együttműködés gyakorlati megvalósításának első, jö-
vőt példázó kísérlete fájdalmas-csufosan megbukott. Az imperialista ér-
dekelletétekkel megosztott Genf nem cselekvőképes. Nem volt ereje
megfekezni a támadót és magatartása, erélytelensége bátorítóan hathat
a békebontókra. A mérleg negative zárult és a jövő esélyei nyugtalaní-
tók.

Neufeld Béla